

NY. 59. 4.

Q. B. F. F. F. Q. I. E. D
PRAEMISSA HOS. II. SEGM. XXI ET XXII
EXPLICATIONE

XI

OMNES MV SARVM PATRONOS, FAVTORES,
AMICOS

AD

ORATIONEM

DE

RATIONE ARGVMENTORVM, QVIBVS
PAVLVS GAL. III. DEMONSTRAT, CHRISTVM
GENTIVM ETIAM ESSE SERVATOREM

A

JO. GEO. JVLIO GREINERO

GLVCKSTHALO - MEININGENSE

IUVENE THEOLOGIAE STUDIO, OPTIMAE
INDOLIS, ET RECTI RARIQVE EXEMPLI, QVI DILI-
GENTIA ATQVE ASSIDVITATE LAVDABILI ET DOCTRI-
NAE ET MORVM ELEGANTIAM CVM DIVINA ILLA
CONIVNGAT DISCIPLINA

FER. I. NATIV. CHRISTI MDCCLXXIX

HABENDAM

QVA DECET OBSERVANTIA

INVITANT

DIRECTOR

ET

RELIQVI PROFESSORES

COBVRGI, FORMIS AHLIANIS

Ad ecclesiam antiqui et noui foederis, quanquam alia ratione, nostrum quoque pertinere opinatur Iocum Theodoretus addens: ὅτι δὲ ἡ τὴν Ἰσραηλίων συναγωγὴν εἰς τὸν αἰῶνα ἐμνητεύσατο, ἀλλὰ τὴν ἐξ Ἰσραηλίων καὶ ἐξ ἔθνων συλληγέσσαν ἐκκλησίαν, τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. Ἡ μὲν γὰρ ἀπεβλήθη, ἡ δὲ τῷ μνηστῆρι συνέζευκται, προσδεχομένη τὰ ἀγαθὰ τὰ αἰώνια. Ἐμνητεύσατο δὲ αὐτὴν, ἡ μόνον ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κηρίῳ κατὰ τὴν πονηρὰν τυρανίαν χρησάμενος, ἔλεον δὲ καὶ οἰκτιρῆμας εἰς τὰς ἐκείνῳ δαλέυσιν ἠναγκασμένους ἐπιδείξάμενος. Ἐπειδὴ δὲ ἔδει τὰς ἐλέους τετυχνοτάς καὶ αὐτὰς ἀντιδυναί τι τῷ σεσακότι, ἐκότως ἐπήγαγε· Καὶ μνητεύσαται σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ τὸν Κύριον. Πίσσω γὰρ ἐυθὺς οἱ προσιόντες ἀπαιτῶνται μόνον δικαιοσύνης γὰρ εἰσὶν ἔρημοι. Δέχονται δὲ ταύτην διὰ τῆς τῶ λατοῦ παλινγενεσίας, παρὰ τῷ σεσακότι Θεῷ. Ὁ δὲ τὴν πίσιν κτώμενος ἐν ἐπιγνώσει γίνεται τῷ Θεῷ. *A Deo non synagogam Iudaeorum, sed concionem ex Iudaeis et gentibus collectam, aeterno sibi esse desponsatam, res gestae testantur. Illa enim est reiecta, haec autem cum sponso copulata, bona exspectat aeterna. Despondit autem illam sibi non iniustitia solum, et iudicio, sed misericordia etiam et commiseratione. Iustitia quidem usus est ac iudicio aduersus vitiosum dominum, misericordia autem et commiseratione erga redactos in illius seruitutem. Quum autem deberent misericordiam consequuti et ipsi reddere aliquid Seruatori, opportune subiunxit: Et despondebo te mihi fide, ut familiariter utaris Iehouah. Ab hominibus enim ultro accedentibus sola postulatur fides, ab innocentia vacuis, quam per iteratae generationis lauacrum accipiunt a Seruatore. Quicumque enim fidem Deo habet, in familiaritatem eius se insinuat.*

Alii externa hic indicari nationis Israëliticae fata opinantur. Kimchius quidem addit. "Propheta ter", repetit verba: *Tum despondebo te mihi*, ratione terrae captiuitatis, in quam commigrarunt Israëlitae, captiuitatis Aegyptiae, Babyloniae, atque illius, quam nos Iudaei nunc tenemur. Quoties redirent ex captiuitate

„vitate Iudaei, toties Deus eos sibi despondit. Primi,
 „quos educeret ex Aegypto, non fuerunt in aeternum de-
 „sponsi, denuo enim in captiuitatem sunt abducti, propterea
 „hic ponit contrarium, *despondebo te mihi in aeternum*. Ite-
 „rum desponsati, quos educeret Deus Babylone, לא היו בצדק
 „neque innocentes erant neque iusti, quia perpetra-
 „bant mala, quemadmodum memoriae proditum est, fuisse
 „in illis, qui Sabbatha profanarent, et ducerent vxores pe-
 „regrinas, Eldr. 9, 2, et fratres ad deditiorem subigerent
 „cum agris eorum, ergo neque innocentes fuisse, neque iu-
 „stos, neque pios, neque misericordes. Propterea hic ponit
 „contrarium, *despondebo te mihi innocentia et iustitia*, quam
 „ipsi exercebunt, ad frugem redeutes, vt scriptum legimus
 „Deut. 4, 30 et 30, 2. Addit denique, *despondebo te mihi*
 „id est, *firmiter*, vt nunquam irritum reddatur pa-
 „rum, Ies. 25, 1. 22, 23. Kimchium fere sequitur Vir S.
 R. Dathius conuertens: „Igitur te mihi in aeternum despon-
 „sabo. Despondebo vero te mihi, iuste te puniendo, deinde
 „vero insigniter miserando, atque omnia promissa praestan-
 „do: tu vero me tantum coles.” Ad quam translationem
 loci huius adscripsit: „Diuerſa tempora indicantur, quibus
 „illa desponsatio quasi inchoari, deinde contrahi, tandem
 „consummari debebat. Initium eius propheta ponit in ipsa
 „abductione in captiuitatem. Habebat enim pro scopo emen-
 „dationem populi, eiusque cum Deo reconciliationem, atque
 „idem est, quod v. 16. dixerat. Alteram periodum huius
 „desponsationis propheta facit tunc, cum Deus populi esset
 „misertus, h. e. cum libertatem redeundi in patriam suam
 „iterum consequerentur. Tertiam cum secunda coniunctam,
 „nempe felicem et florentem statum reipublicae post illa
 „tempora.”

Nos vero putamus, ad Deum in vnitatem trinum, et tres
 essentiae diuinae hypostasēs pertinere vocabula ter repetita,
despondebo te mihi. Quid enim? Nonne hominibus antiqui
 foederis tempore viuentibus mysterium sacrosanctae triados

iam innotuit? Cur ergo negemus, nominibus aut cognominibus aut operibus diuinis ter commemoratis, tres respici essentiae diuinae hypostases, in scriptis noui foederis peculiaribus suis insignitas ac distinctas appellationibus? Itaque indicari putamus primo amorem illum Dei Patris vniuersalem, quo omnes homines est complexus, omnibus dedit sponsores, atque aeternam cunctis obtulit beatitudinem. Deinde opera Dei Filii merito eiusdem comprehensa enumerari credimus, innocentem eius vitam et satisfactionem in iudicio diuino praestitam, cum flagrantissimo atque intimo generis humani amore coniunctam. Remedium tandem nobis addi videtur, quo suscipimus beneficia a Deo Patre nobis destinata, et per Deum Filium parata, fides Deo et Christo habenda, quae in primis debetur Deo Spiritui Sancto. Faciliora certe hic omnia sunt intellectu, et clariora, si arcanam illam de tribus hypostasibus doctrinam a propheta Hosea hic respici putemus, cuius manifestissima alias quoque in codice sacro antiqui foederis deprehendimus vestigia.

§ XX.

Quaestio proponitur, num בְּרַחֲמֵי bonitatem significet et benignitatem, ac Gen. 15, 6 explicatur.

Si translationem verborum Hoseae a nobis propositam tueri velimus, rectae nominum בְּרַחֲמֵי et בְּרַחֲמֵי explicationes, diligenter sunt scrutandae. Operae igitur pretium erit, accuratius in veras vocabuli illius significationes inquirere, vt in hoc verbo vsus linguae, ad quem toties prouocant eruditi, rite constituatur. Dispicendum in primis est, num bonitatis benignitatisue significatus, quem saeculum nostrum praecipue amat, hoc in vocabulo locum habeat, an vero loca hanc ob causam allata aliam requirant interpretationem. Verba igitur codicis sacri, quibus viri quidam eruditi significatum illum *bonitatis* ac *benignitatis* niti opinantur, conside-
rate

rate perpendemus, ac num dicaeos eos doctrinae hac re aliquid lucis afferri possit, experiemur.

Gen. 15, 6 Abrahamus *fidem habuit Jehouae* וַיִּחְשְׁבָה לֵוֹ צְרָקָה *quod imputauit ei in innocentiam*. Codex Samaritanus consentit. Eodem modo Chaldaeus verba וַיִּחְשְׁבָה לֵוֹ לִזְכוֹ לֵיהּ adhibet. Graecus conuertit vt Paulus Rom. 4, 3: Καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, quod vocabulum Graecum fere semper Hebraico צָרָק vel צְרָקָה respondet, atque eiusdem est significationis. Theodoretus, quidem ad Rom. 3, 4 adscripsit: Οὐ γὰρ κατὰ νόμον πολιτευσάμενος ὁ μακάριος Ἰβραάμ τῆς Θεῆας μαρτυρίας τετύχηκεν, ἀλλὰ τῷ κληρονομήσει τῆς δικαιοσύνης τὸν πλεόντε τυχεύσας. Non enim secundum legem viuens beatus Abrahamus diuinum sortitus est testimonium, sed vocanti fidem habens, innocentiae diuitias percepit. Samaritica versio adhibet vocabulum קְשִׁיטָה *in veritatem*. Vulgatus habet: *Et reputatum est ei ad iustitiam*. Syrus vocabulum לודיקו retinet. Arabs aberrat scribens ex ingenio Iudaico רשנה *in bonum opus*. Chaldaeus recentior ipsum hoc bonum opus ex mente Iudaeorum indicare audet, transferens: *Fidem habebat verbo Dei, quod ei imputauit לוכו in innocentiam, quod ei non esset obloquutus*. Isaacides adscribit: *Deus imputauit illud Abrahamo ולצדקה ולזכות *in puritatem atque innocentiam*, ob fidem ei habitam. Alii interpretantur: Non petiit ab eo signum, sed rogauit eum, indica mihi *quanam puritate uiuent? Tum respondit ei Deus, puritate *sacrificiorum." Ezrides annotat: *צדקה eadem ponitur significatione, qua reperitur Deut. 6, 25. צדק quidem et משפט *sunt synonyma, sed in dictis antiquorum nostrorum vsus nominis צדקה est alius." Ex qua annotatione satis apparet, quam inconstantes et varii sint in huius vocabuli declaratione Iudaei. At num fortasse interpretari possumus: *quod fidem habuit Deo, imputatum ei est in beneficium?* Dubito certe. Nam primo vix demonstrari poterit, צדקה esse *beneficium*,

id quod ex sequentibus apparebit. Deinde, si sumamus צדקה esse beneficium, duplex potest esse interpretationis huius intellectus. Alter est, ipsa facultas fidem habendi beneficium, vel imputata est Abrahamo in beneficium, quem si probemus, reliqua in antecedentibus et sequentibus commemorata beneficia huc non pertinerent, sed merito subtrahi eidem potuissent, quod facultas fidem Deo habendi ei iam a summo numine imputata esset in beneficium. Alter verborum illorum intellectus hic esset, quod fidem habuit Deo, imputatum ei est in causam beneficii, per metonymiam beneficium pro causa beneficii posito. At tum fides non ληπτίον, siue suscipiens solum, sed δοτικόν, siue concilians etiam nobis beneficia diuina, ipsamque adeo dicacosiā, esset remedium, quae Pontificiorum et Socinianorum est sententia. Quid? quod fides tum congrueret cum merito, ex mente Iudaeorum recentiorum, quibus per צדקה, זכות et נכו ob systema eorundem theologicum, significatur meritum, ex vsu linguae non antiquioris sed recentioris, quo pertinet annotatio Ezridae: »In dictis antiquorum, id est, Rabbinorum nostrorum, vsus nominis צדקה est alius,» qui vsus obseruatus est ab Arabe, bonum opus commemorante, et a Chaldaeo recentiore, meritum hoc fingente, quod Deo non esset obloquutus. At beneficia inerant in promissionibus, quae beneficia quum primum ab Abrahamo fide essent suscepta, eidem imputabatur in innocentiam, vt innocentiae causa meritoria non inesset in fide, sed in beneficiis per Christum generi humano conciliandis.

§ XXI.

Locus Gen. 15, 6 a Paulo Gal. 3, 6. allegatur, cuius segmenta etiam 16 - 21. declarantur.

Eodem modo ac Rom. 4, 3, idem locus allegatur a Paulo Gal. 3, 6, atque in sequente segmento 16. eiusdem capituli epistolae ad Galatas, afferuntur verba ex Gen. 15, 5. petita, quae cum eodem gentium apostolo, sic conuerto: Deus exire iussit
Abraha-

§ XXI. Gen. 15, 5 et Gal. 3, 6. 16 - 21. explicatur. LXXXVII

Abrahamum foras, ac praecepit ei, age, conspice caelum, et
stellas numera: num earundem conficere potes numerum? De-
inde promisit ei, hoc continget semini tuo, id est, tanta ac tam
numerosa proles erit aliquando filio vni ex te orituro, hoc
est, Christo. Notam enim casus obliqui saepe deesse, vel ex
Danz. Interpr. § 176 notum est. Atque illud quod ab Hiero-
nymo atque Surenhusio oppositum est, nomen \aleph nu-
mero carere plurali, iam dudum 1 Sam. 8, 15 est confuta-
tum. Argumenta igitur a Paulo Gal. 3. 16 - 21 ex loco illo
ducta, sic explicanda esse puto: 16. Jam Abrahamo factae
sunt promissiones et filio eius, non dicit Deus, et filiis, tan-
quam de multis, sed ut de vno, filio tuo, inquit, qui est Chri-
stus, hoc continget, ut progenies eius aequae numerosa sit, ac
multitudo stellarum caelestium. 17. Hoc autem contendo, de
pacto, quod ante confirmatum est propter Christum, disciplinam
legis, quadringentis et triginta annis post ortam, nihil quic-
quam detraxisse, ad abolendam promissionem. 18. Quod si di-
sciplinae legis debeatur haereditas, eadem promissis non amplius
accepta esset referenda, cui tamen opinioni repugnant res gestae,
Abrahamo enim per promissa haereditatem gratificatus est Deus.
19. Quid igitur prodest legis disciplina? Peccatorum agnoscen-
dorum causa adiecta est, donec veniret filius, ad quem promif-
sio pertinet, cuique data est. Promulgata praeterea est legis
illa disciplina per angelos, ministerio interuentoris Moysis. 20.
Illi vni vero Abrahami filio interuentor non opus est, neque
Moses, illo vno Abrahami filio multo minor, potuit esse eius-
dem interuentor, vnus enim ille Abrahami filius est ipse Deus,
qui legem tulit, atque adeo ea re suis promissionibus neque ipse,
neque per interuentorem reliquorum hominum, Moysen, nocere
voluit aut potuit. 21. Num igitur disciplina legis promissio-
nis Dei aduersatur? Num hoc vel animo informari potest, di-
uinum sponsores, lege, quam ipse tulit, promissionibus antea
sibi datis, quicquam detraxisse? Num Moses praeterea, anti-
qui foederis interuentor, illo vno Abrahami filio multo minor,
in promissionibus huic vni Abrahami filio factis, quicquam
etiam

LXXXVIII § XXI. Gen. 15, 5 et Gal. 3, 6. 16-21. explicatur.

etiamsi vellet, mutare potuit? Haudquaquam. Quod si data esset legis disciplina, quae felices ac beatos reddere posset homines, re certe vera ex legis disciplina oriretur innocentia, atque illi promissionibus et disciplina euangelii facile carerent.

Annotandum hic esse videtur, segmentum vicissimum, tertii epistolae Paulinae ad Galatas capituli, difficillimas semper habuisse expositiones. Hieronymus quidem in explicatione eiusdem epistolae, ad Paulam et Eustochium missa, Tom. IX. Opp. pag. 138 edit. Francof. aliter legisse videtur, quam lectionis varietatem, a Zegero Critt. Sac. Tom. I col. 497. iam obseruatam, D. Petr. Sabbatier annotare praetermisit. Sed errorem hunc non a librariis puto, sed potius ab Hieronymo ipso esse commissum, scribente: "Mediator autem vnus non est, Deus autem vnus est." Hieronymum ipsum, Latinae, vt opinor, interpretationis fraude, quam solam tum ante oculos habuisse videtur, qua in translatione vna literula facilius omitteretur, sic scripsisse, fere ex annotationibus ibi adiectis apparet: "Ritus colendi Deum et delinquentium poena sancita est in manu Mediatoris Christi Jesu, quia omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil: Non solum caelum, terra, mare, et vniuersa quae cernimus, sed etiam illa, quae per Moysen duro populo quasi iugum legis imposita sunt. Scribitur et ad Timotheum: Vnus enim Deus, vnus et Mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus. Postquam ob nostram salutem de virginis vtero dignatus est nasci, Dei et hominum, homo Christus Jesus, sequenter est dictus. Antequam vero humanum corpus assumeret, et esset apud Patrem in Principio Deus Verbum, ad omnes Sanctos, ad quos factus est sermo Dei, Enoch videlicet, Noë, Abraham, Isaac et Jacob, et postea Moysen, et cunctos Prophetas, quos scriptura commemorat, sine additamento hominis, quem necdum assumerat, Mediator tantummodo nuncupatur."

Fd 6020 II

(2)

ULB Halle

3

003 772 209

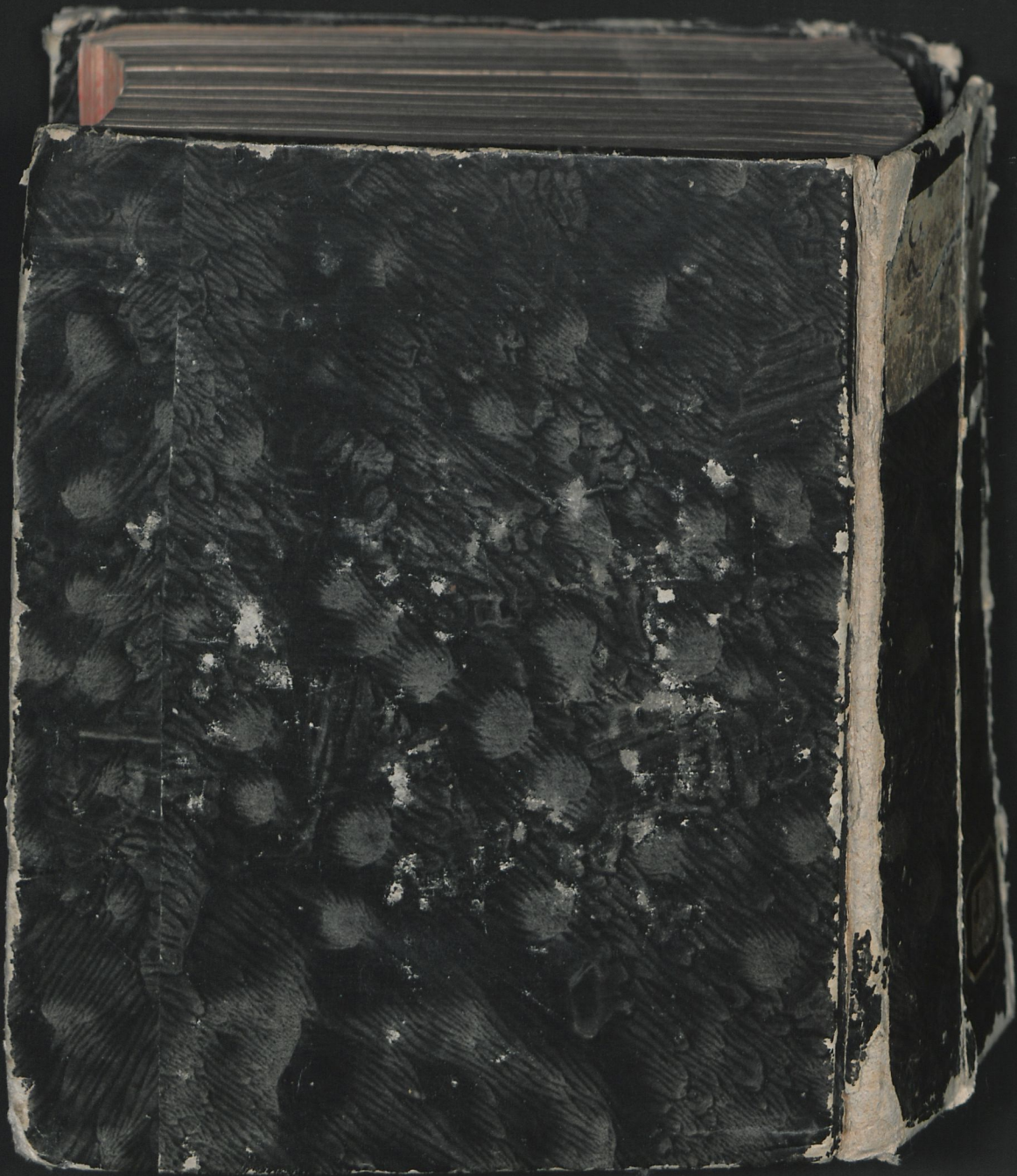

FA-906

WMA

WMA

Q. B. F. F. F. Q. I. E. D
PRAEMISSA HOS. II. SEGM. XXI ET XXII
EXPLICATIONE

XI

OMNES MV SARVM PATRONOS, FAVTORES,
AMICOS

AD

ORATIONEM

DE

RATIONE ARGVMENTORVM, QVIBVS
PAVLVS GAL. III DEMONSTRAT, CHRISTVM
GENTIVM ETIAM ESSE SERVATOREM

A

JO. GEO. JV LIO GREINERO
GLVCKSTHALO - MEININGENSE

IUVENETHEOLOGIAESTVDIOSO, OPTIMAE
INDOLIS, ET RECTI RARIQVE EXEMPLI, QVI DILI
GENTIA ATQVE ASSIDVITATE LAVDABILI ET DOCTRI
NAE ET MORVM ELEGANTIAM CVM DIVINA ILLA
CONIVNGAT DISCIPLINA

FER. I. NATIV. CHRISTI MDCCLXXIX

HABENDAM

QVA DECET OBSERVANTIA

INVITANT

DIRECTOR

ET

RELIQVI PROFESSORES

COBVRGI, FORMIS AHLIANIS